

Λίγα λόγια
για τις
σκουριές
χαλκιδικής

και την απόλυτη συνδρομή του κράτους στα σχέδια των αφεντικών

Αθήνα, Φεβρουάριος 2013.

Τυπώθηκε σε 1.000 αντίτυπα. Το παρόν έντυπο δεν έχει αντίτιμο.
Τα κείμενα και το υλικό του εντύπου μπορούν να χρησιμοποιηθούν
ελεύθερα αλλά αυστηρά για κινηματική χρήση.

Παρατηρήσεις, σχόλια και επικοινωνία:

chorostiskarmaniolas@gmail.com
chorostiskarmaniolas.blogspot.com

Η Η Β.Α. Χαλκιδική ίσως μοιάζει πολύ μακριά. Πολύ μακριά για να έχουμε άμεση γνώση του αγώνα που δίνουν οι κάτοικοι εκεί ενάντια στη δημιουργία ανοιχτού μεταλλείου χρυσού στην περιοχή τους. Πολύ μακριά για να είναι πρόδηλο ότι αυτός ο αγώνας συμπεκνώνει κοινωνικές αντιστάσεις και αιχμές που χτυπούν στην καρδιά της κυριαρχίας - και χτυπιέται γι' αυτό. Ίσως ακόμα πολύ μακριά για να μπορέσουμε να διαμορφώσουμε ένα ισχυρό κίνημα συνδρομής και αλληλεγγύης σε αυτόν τον αγώνα. Κι όμως, η Β.Α. Χαλκιδική βρίσκεται τόσο κοντά μας, όσο κάθε άνθρωπος σε αυτόν τον πλανήτη που υπερασπίζεται το φυσικό περιβάλλον στο οποίο ζει, που αντιτάσσεται στο πρόσταγμα της αδηφάγου καπιταλιστικής ανάπτυξης, που τελικά δίνει έναν αγώνα για την ίδια την ελευθερία και την αξιοπρέπειά του.

Η μακρόχρονη αντίσταση των χωριών της Ιερισσού και της Μεγ. Παναγιάς ενάντια στη δημιουργία ανοιχτού μεταλλείου χρυσού στον τόπο τους, έρχεται να διαδεχτεί άλλους παλαιότερους, δυναμικούς και μάλιστα νικηφόρους αγώνες στην περιοχή, απέναντι σε αντίστοιχα σχέδια στο παρελθόν. Όμως η τρέχουσα κρίση του καπιταλιστικού συστήματος, που αποτυπώνεται στη συγκυρία ως οικονομική κρίση που σαρώνει την κοινωνία και διαμορφώνει συνθήκες εξαίρεσης, λειτουργεί για το κράτος ως το προσφορότερο έδαφος εκβιασμού για την ολοκληρωτική επιβολή του πιο στυγνού νεοφιλελευθερισμού. Γιατί αυτό που διακυβεύεται στις Σκουριές δεν είναι απλώς ένα ζήτημα «περιβαλλοντικής ευαισθησίας» απέναντι στο «αναπτυξιακό όραμα». Αυτό που διακυβεύεται στις Σκουριές είναι το δόγμα που θα ορίζει τη ζωή μας στο άμεσο μέλλον.

Σύγχρονοι κονκισταδόρες

Τον 16ο αι ήταν η αναζήτηση των «ποταμών χρυσού» του μυθικού Ελ Ντοράντο, που έθελξε τους κονκισταδόρες στον Νέο Κόσμο. Ολόκληροι πολιτισμοί στην κεντρική και νότια Αμερική κατακτήθηκαν, λεηλατήθηκαν και εν τέλει εξοντώθηκαν με απίστευτη αγριότητα, καθώς οι «εξερευνητές» της ισπανικής αυλής θέλησαν να εκμεταλλευτούν τον ορυκτό πλούτο και τα εδάφη των ιθαγενών.

Αργότερα, ήταν η Αφρική που υπέφερε απ' την «κατάρα των πλούσιων φυσικών πόρων», κατά τη φάση του ιμπεριαλισμού του 19ου αι, προκειμένου να τροφοδοτηθούν οι μητροπόλεις των αποικιών, αλλά και να ανοίξουν νέες αγορές. Οι ευρωπαϊκές «εκπολιτιστικές» ελίτ θησαύρισαν, μετατρέποντας σε σκλάβους τους «υπανάπτυκτους» αφρικανούς.

Σήμερα, η εισβολή στα μικροσυστήματα των γηγενών πληθυσμών γίνεται απ' τα εθνικά και πολυεθνικά κεφάλαια, με την αгаστή συνεργασία -και των θιγόμενων¹ - κρατών. Η επέμβαση στη φύση λαμβάνει χώρα σε πρωτοφανή ιστορικά κλίμακα, ανάλογη και των δυνατοτήτων που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία. Η συνεπαγόμενη οικολογική καταστροφή είναι τεράστια, με αποτέλεσμα οι τοπικές κοινωνίες να αποστερούνται τους βασικούς πόρους διαβίωσής τους. Οι φυσικοί πόροι, με τη συναίνεση-συνενοχή του εκάστοτε ντόπιου κράτους και κεφαλαίου, υπόκεινται σε λεηλασία από την υπερεθνική καπιταλιστική αγορά.

Η φύση τεμαχίζεται, πατεντάρεται και εμπορευματοποιείται. Το νερό ιδιωτικοποιείται, συχνά για την εξυπηρέτηση τεράστιων βιομηχανιών όπως

¹Τις λίγες εκείνες φορές που δεν υπάρχει συναίνεση, ενεργοποιούνται εκβιασμοί, πραξικοπήματα και πόλεμος

η μεταλλουργία, με αποτέλεσμα ολόκληροι ποταμοί να στερευούν. Αχανείς εκτάσεις καλλιεργήσιμης γης αγοράζονται για την εξυπηρέτηση του κύκλου του παγκόσμιου πισιστικού συστήματος, την ίδια στιγμή που τα μονοπώλια των εταιρειών μεταλλαγμένων ελέγχουν τον ίδιο το σπόρο, την πηγή της ζωής. Ευρωπαϊκοί βιομηχανικοί στόλοι, με το γράμμα του νόμου ή πειρατικά, λεηλατούν τους ωκεανούς από τα ψάρια τους και κάθε άλλη μορφή ζωής. Ο ίδιος ο αέρας που αναπνέουμε, η δυνατότητα των δέντρων να παράγουν οξυγόνο, γίνεται αντικείμενο εμπορικής συναλλαγής, μέσω του περίφημου εμπορίου ρύπων, μάλιστα για τη «διάσωση του πλανήτη».

Τα παραπάνω και πολλά άλλα παραδείγματα, δεν είναι ουδέτερα «περιβαλλοντικά» ζητήματα, αλλά έχουν απόλυτη διασύνδεση με το κυρίαρχο καπιταλιστικό σύστημα που τα παράγει και αναπαράγει, λεηλατώντας τους φυσικούς πόρους, με άμεσες επιπτώσεις στη δυνατότητα των εκάστοτε τοπικών κοινωνιών να εξασφαλίζουν την αξιοπρεπή επιβίωσή τους μέσω της συμβιωτικής σχέσης τους με το περιβάλλον - είτε είναι αγρότες στην Ινδία, είτε ψαράδες στη Σενεγάλη, είτε κοινότητες ιθαγενών στη Χιλή και την Βραζιλία. Είτε είναι στην περίπτωσή μας, χωριά στη Χαλκιδική.

Ένας τάφος φτιαγμένος από χρυσό

«Ελληνικός Χρυσός ΑΕ». Αυτό είναι το όνομα των σύγχρονων κονκισταδόρων της ΒΑ Χαλκιδικής. Πρόκειται για μια ελληνική εταιρεία που σήμερα ανήκει κατά 95% στην канаδική πολυεθνική Eldorado Gold και κατά 5% στην ΑΚΤΩΡ, την κατασκευαστική εταιρεία του εθνικού εργολάβου Μπόμπλα.

Το επίκεντρο του επενδυτικού σχεδίου της εταιρείας προβλέπει τη δημιουργία ενός ανοιχτού μεταλλείου χρυσού, στο δάσος των Σκουριών. Αν λοιπόν τα σχέδιά τους ευοδωθούν, περίπου 4.000 στρέμματα αρχέγονου δάσους, σπάνιας βιοποικιλότητας, με οξιές και δρυς εκατοντάδων ετών -που είναι αδύνατο να αναπληρωθούν- θα εκχερσωθούν. Στη θέση τους θα ανοίξει ένας κρατήρας με συνολική διάμετρο περίπου 2.000 μέτρων, που θα εξυπηρετήσει την επιφανειακή και υπόγεια εξόρυξη του κοιτάσματος, ενώ θα δημιουργηθούν και φράγματα για την εναπόθεση 346 εκατ. τόνων αποβλήτων που θα προκύψουν από την επεξεργασία.

Αρκεί μόνο να αναλογιστεί κανείς πως η περιεκτικότητα του εδάφους σε χρυσό στην περιοχή είναι 0,8 γραμμάρια στον τόνο, για να καταλάβει κανείς το μέγεθος της καταστροφής που πρόκειται να συντελεστεί -κυριολεκτικά ολόκληρα βουνά πρέπει να εξαφανιστούν από προσώπου γης, για να φτιαχτούν δυο χρυσά δαχτυλίδια.

Και για όσους θέλουν να εμφανίζουν το τωρινό επενδυτικό σχέδιο ως συνέχεια της μακράωνης μεταλλευτικής δραστηριότητας στη ΒΑ Χαλκιδική, να επισημάνουμε πως κατά τα 2.500 χρόνια λειτουργίας του μεταλλείου, εξορύχθηκαν 30 εκατ τόνοι, οι 20 από τους οποίους μετά το 1927. Σήμερα, οι τόνοι που υπολογίζεται να εξορυχθούν μέσα στα επόμενα χρόνια σύμφωνα με το σχέδιο της εταιρείας, φτάνουν τα 200 εκατ!

Η υδροβόρα μεταλλευτική δραστηριότητα, με τις γεωτρήσεις και τις επεξεργασίες εμπλουτισμού, θα στεγνώσει όλο το όρος του Κάκαβου, που οι ντόπιοι λένε πως στην κατοχή, με τις πηγές και τα χωράφια του, έσωσε τον κόσμο από την πείνα. Και καθώς ο Κάκαβος είναι ο κύριος υδροφορέας της Β. Χαλκιδικής, όλα τα χωριά της περιοχής θα μείνουν χωρίς πόσιμο νερό, ενώ εξάλλου, επιφανειακά και υπόγεια ύδατα κινδυνεύουν άμεσα με μόλυνση από τους ρύπους της χημικής επεξεργασίας που προϋποθέτει η μεταλλουργία.

Για τη μετακίνηση των ειδικών φορτηγών που θα μεταφέρουν τα στείρα θα χρειαστεί να διανοιχθούν τεράστιοι δρόμοι, η τοξική μεταλλευτική σκόνη θα σκεπάσει το χωριό της Μεγ. Παναγιάς που απέχει 2 χλμ από τον κρατήρα του ορυχείου, ενώ το λιμάνι του Στρατωνίου θα μετεξελιχθεί σε κόμβο, ικανό να δεχθεί βιομηχανικά σκάφη για την μεταφορά εμπορεύματος και λυμάτων. Με λίγα λόγια, ένας πανέμορφος τόπος, ευεργετημένος με δάση και θάλασσα, θα μετατραπεί σε κόλαση του Δάντη.

Κι όμως, αυτό θα είναι μόνο η αρχή. Γιατί στην «Ελληνικός Χρυσός» έχουν παραχωρηθεί τα μεταλλευτικά δικαιώματα μιας περιοχής 317.000 στρεμμάτων στο σύνολό της, για τα οποία η εταιρεία έχει ήδη καταστρώσει σχέδια εκμετάλλευσης. Αμέσως μόλις βάλουν πόδι στις Σκουριές, θα προχωρήσουν σε γειτονικά κοιτάσματα, είτε αυτά αφορούν σε χρυσό, είτε σε άργυρο, σε χαλκό, ή σε ψευδάργυρο. Δηλαδή, ολόκληρη η έκταση πάνω από το τρίτο πόδι της Χαλκιδικής θα ισοπεδωθεί.

Και πάλι, επίσης αυτό είναι μόνο η αρχή. Γιατί η συγκεκριμένη «επένδυση», την οποία οι κάτοικοι της περιοχής έχουν καταφέρει να μπλοκάρουν επί χρόνια με τους ανυποχώρητους αγώνες τους, λειτουργεί ως ορόσημο για μια σειρά ακόμα εταιρειών που εποφθαμιούν τα κοιτάσματα στα εδάφη και της υπόλοιπης Β. Ελλάδας, και περίμεναν να διαμορφωθεί το κατάλληλο «επενδυτικό περιβάλλον». Έτσι, μόλις η «Ελληνικός Χρυσός» βάλει μπροστά στις Σκουριές, θα σημαίνει ότι στην ουσία έχει δοθεί το πράσινο φως, και μετά τα 317.000 στρέμματα στη Χαλκιδική, θα πάρουν σειρά 175.000 στρέμματα στο Κιλκίς, 130.000 στρέμματα στη Θράκη, και ούτω καθεξής. Μια σειρά εταιρειών ήδη εποφθαμιούν σαν κοράκια το θήραμά τους και περιμένουν να επιτεθούν.

Ολόκληρη η Β. Ελλάδα μια μεταλλευτική ζώνη, και οι κάτοικοι να ψάχνουν να σταθούν ανάμεσα σε κρατήρες, δυναμίτες που θα τραντάζουν τη γη και φράγματα με τοξικά απόβλητα, που θα μολύνουν τη θάλασσα. Ολόκληρη η Β. Ελλάδα μια ειδική οικονομική ζώνη, βορρά των μεταλλευτικών εταιρειών, που θα φέρουν αυτό που το λένε ανάπτυξη. Πώς αλλιώς το ελληνικό κράτος θα γίνει «το πρώτο σε παραγωγή χρυσού στην Ευρώπη»²;

Την έναρξη του επενδυτικού σχεδίου της «Ελληνικός Χρυσός», που θα επιφέρει όλα τα παραπάνω, καθυστέρωσε μία μόνο υπογραφή. Αυτή που θα ενέκρινε τη Μελέτη των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του έργου, η οποία έχει κριθεί ως σαθρή από πληθώρα επιστημονικών φορέων, όπως το Συμβούλιο Περιβάλλοντος του ΑΠΘ, η Δασολογική Εταιρεία, μέχρι και το ΤΕΕ. Αλλά, στην εποχή του μνημονίου και των fast track νομοσχεδίων και πράξεων νομοθετικού περιεχομένου, το περιβάλλον είναι εύκολη λεία στα νύχια της ανάπτυξης. Έτσι, τον Ιούνιο του 2011, στην κρίσιμη θέση στο Υπ. Περιβάλλοντος τοποθετείται ο Γ. Παπακωνσταντίνου, ο μέχρι τότε Υπ. Οικονομικών, αυτός που υπέγραψε το 1ο μνημόνιο, που πετσόκοψε μισθούς και συντάξεις, που απέκρυψε τη λίστα Λαγκάρντ κλπ. Μέσα σε 20 μέρες από την ανάληψη των καθηκόντων του προχώρησε τη δουλειά, βάζοντας και αυτή την επίμαχη υπογραφή.

²Σχετικό άρθρο του Bloomberg στις 9/10/12, με αναφορά σε αυτή την προοπτική, που έριξε νερό στον προπαγανδιστικό μύλο των «κάθε λογής» ντόπιων επίδοξων χρυσοθήρων.

Το ευρωπαϊκό Ελ Ντοράντο

Το χρυσοθηρικό ντελίριο που έχει ξεσπάσει διεθνώς τα τελευταία χρόνια, γίνεται από την πλευρά του κεφαλαίου κατανοητό, αν αναλογιστούμε ότι τον Σεπτέμβριο του 2011, η τιμή του χρυσού στις χρηματιστηριακές αγορές έφτασε σε ιστορικό υψηλό, τα 1.900 δολάρια η ουγγιά, ενώ η μέση τιμή του 2012 ήταν 1.600 δολάρια η ουγγιά. Για τις συγκρίσεις, η μέση τιμή την περίοδο 1980-2005 ήταν 400 δολάρια η ουγγιά. Η αναξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος εν καιρώ κρίσης λοιπόν, οδήγησε στην αναθέρμανση των επενδύσεων στον «σταθερό» χρυσό, που με τη σειρά της πυροδότησε νέα χρηματιστηριακά παιχνίδια, με αποτέλεσμα σήμερα να καθίσταται προσοδοφόρα για τις εταιρείες η εκμετάλλευση κοιτάσματος, ακόμα και σε «τρίμματα».

Η μεταλλουργία χρυσού υπήρξε βέβαια ανέκαθεν από τους πλέον αδηφάγους τομείς ως προς του φυσικούς πόρους που καταναλώνει, αλλά και από τους πλέον αδίστακτους στον τρόπο που επιβάλλεται στις τοπικές κοινωνίες. Οι εξορυκτικές βιομηχανίες αλώνουν τον πλανήτη, αλλάζοντας κυριολεκτικά το χάρτη των περιοχών όπου δραστηριοποιούνται με την μεγάλης κλίμακας επέμβασή τους σε τεράστιες εκτάσεις γης. Προηγουμένως έχουν εδραιώσει τοπικά την κυριαρχία τους εκτοπίζοντας ολόκληρους οικισμούς με τη χρήση ωμής βίας, πολλές φορές πραγματικά δολοφονικής. Το κράτη που φιλοξενούν τις εκάστοτε «επενδύσεις» είναι ως επί το πλείστον πολύ πρόθυμα να συνδράμουν σε αυτό, άλλοτε με τη νομική κάλυψη που παρέχουν στις εγκληματικές εταιρείες, άλλοτε πιο ενεργά με την αστυνομία ή το στρατό τους. Αν παρ' όλ' αυτά χρειαστεί κάτι πιο δραστικό, υπάρχουν και ιδιωτικοί στρατοί ή παραστρατιωτικοί που αναλαμβάνουν δράση. Έτσι τοπία μοναδικής φυσικής ομορφιάς και οικολογικής αξίας, δάση, ποτάμια, ολόκληρα βουνά, εξαφανίζονται, ενώ οι κοινότητες των ντόπιων ξεκληρίζονται και εξαναγκάζονται να μεταφερθούν σε νέους οικισμούς. Η κοινωνική οργάνωση διαλύεται και οι κάτοικοι καταλήγουν φθινό αναλώσιμο εργατικό δυναμικό, σκλάβοι της εταιρείας, για όσο διαρκεί η εκμετάλλευση της γης. Έπειτα από την ολοκλήρωση του κύκλου των εργασιών, συνήθως 20-25 χρόνια μετά, το μόνο που έχει απομείνει είναι ερήμωση και καταστροφή.

Αν αυτό το σκηνικό ήταν γνώριμο στη Λατ. Αμερική και την Αφρική και τώρα απλώς εντείνεται, πλέον και νέα παρθένα εδάφη, όπως οι ακανείς στέπες της Μογγολίας, μπαίνουν στο στόχαστρο των μεταλλευτικών εταιρειών. Και τελικά, ούτε η Ευρώπη, που μέχρι σήμερα δεν επέτρεψε στο έδαφος της αυτού του είδους τη λεηλασία σε μεγάλη έκταση, δεν είναι πια διατεθειμένη μέσα στην οικονομική δίνη που τη στροβιλίζει, να αντισταθεί στον πυρετό του χρυσού. Έτσι, η εξορυκτική βιομηχανία αγγίζει πια ένα νέο σύνορο, που μέχρι στιγμής, η κατάκτηση βασικών ατομικών και συλλογικών δικαιωμάτων «προφύλασσε» στοιχειωδώς, διευρύνοντας τη λεηλασία προς την περιφέρεια.

Προφανώς, η ευρώπη έχει επίσης γνωρίσει καλά τη σημασία της ανάπτυξης, γι' αυτό εξάλλου έχουν αναπτυχθεί και σημαντικά κινήματα αντίστασης απέναντι στην εκβιομηχάνιση³, απέναντι στα πυρηνικά⁴ ή πιο πρόσφατα απέναντι στα

³Κίνημα των Λουδιτών, τελευταίες δεκαετίες του 18ου και αρχές του 19ου αι. Τις τελευταίες δεκαετίες, ο Πρωτογονισμός

⁴ Γερμανία, αντίσταση ενάντια στη μεταφορά πυρηνικών αποβλήτων από τη Γαλλία στη Γερμανία σε βαγόνια τρένου, τα λεγόμενα Castor

τρένα μεγάλης ταχύτητας⁵. Μην ξεχνάμε πως το 1986 η σοβιετική εκδοχή της ανάπτυξης οδήγησε στον πυρηνικό εφιάλτη του Τσέρνομπιλ, ενώ το λεγόμενο δεύτερο Τσέρνομπιλ της Ευρώπης, με τη διαρροή κυανίου στη Μπία Μάρε της Ρουμανίας, έδωσε ένα μόνο δείγμα των επιπτώσεων της μεταλλουργίας χρυσού, ακόμα και μικρής κλίμακας⁶, τη στιγμή μάλιστα που η Ευρώπη δε διαθέτει τις αχανείς εκτάσεις της Αφρικής ή της Λατ. Αμερικής, όπου το πρόβλημα θα μπορούσε να «κρυφτεί». Κι ίσως τελικά το τίμημα της ανάπτυξης που ο «δυτικός» έχει πληρώσει πιο ακριβά, να είναι ακριβώς η πλήρης αποξένωσή του από το φυσικό περιβάλλον και η αφομοίωσή του σε μια ζωή που η φύση αποτελεί στην καλύτερη περίπτωση μια απόδραση, ένα ωραίο τοπίο που παρεμβάλλεται στις διαδρομές του και με κανέναν τρόπο δεν έχει οργανική σχέση μαζί της⁷.

Παρ' όλ' αυτά, την ίδια στιγμή, στον ευρωπαϊκό χώρο, η πτυχή του κοινωνικού συμβολαίου που συνδεόταν με την ρητορική της "προστασίας του περιβάλλοντος" επέβαλλε τις ελάχιστες θεσμικές περιβαλλοντικές προδιαγραφές οι οποίες φυσικά ελαστικοποιούνται πάντα από το κράτος και το κεφάλαιο. Στη σύγχρονη οικονομική συνθηκη, όμως-όπως και σε κάθε κατάσταση έκτακτης ανάγκης που ορίζει το κράτος εντός κρίσης-με τις ευρωπαϊκές κοινωνίες να έχουν αλωθεί από το φόβο και την ανασφάλεια της επιβίωσης, η ρητορική της ανάπτυξης σαρώνει κάθε αντεπιχείρημα, την ίδια στιγμή που το δόγμα του στυγνού νεοφιλελευθερισμού επιχειρεί να κυριαρχήσει με αμείλικτο τρόπο και σε μαζική κλίμακα, αντίστοιχη της περιφέρειας, στο έδαφος της γηραιάς ηπείρου.

⁵ *Νο ταν, σε γαλλία και ιταλία*

⁶ *Η διαρροή κυανίου από το τέλμα λυμάτων ενός εργοστασίου στη Μπία Μάρε της Ρουμανίας που επεξεργαζόταν υπόλοιπα κοιτάσματος από προηγούμενη εξόρυξη χρυσού, αποτέλεσε το 2000 ένα ισχυρό σοκ για την ευρωπαϊκή κοινή γνώμη. 100.000 κυβικά μέτρα νερό, μολυσμένα με 100 τόνους κυανίου, χύθηκαν στους γειτονικούς ποταμούς, μέχρι και το Δούναβη, με τις επιπτώσεις να γίνονται εμφανείς σε Ρουμανία, Ουγγαρία και Γιουγκοσλαβία. Εκατοντάδες χιλιάδες νεκρά ψάρια επέπλεαν στους ποταμούς τις επόμενες μέρες, ενώ μολύνθηκαν τα αποθέματα πόσιμου νερού περίπου 2 εκατ ανθρώπων. Το 2010 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε ψήφισμα με το οποίο συνιστούσε την απαγόρευση της χρήσης κυανίου από την εξορυκτική βιομηχανία σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή επικράτεια. Παρ' όλ' αυτά μέχρι σήμερα το έχουν υιοθετήσει μόνο η Ουγγαρία, η Τσεχία και η Γερμανία. Ο λόγος είναι απλός. Η κυάνωση είναι για τις εταιρείες ο αποτελεσματικότερος και φθηνότερος τρόπος για να αντλήσουν ακόμα και τα τρίμματα χρυσού από το υπέδαφος.*

⁷ *«Πώς μπορεί κανείς να πουλά ή να αγοράζει τον ουρανό ή τη ζεστασιά της γης; Η ιδέα μας φαίνεται περιέργη. Επειδή ακριβώς δε μας ανήκουν ούτε η δημοσιότητα του αέρα ούτε και η διαύγεια του νερού. Πώς λοιπόν είναι δυνατόν να τα αγοράσετε;... Οι τρόποι μας είναι διαφορετικοί απ' τους δικούς σας. Η όψη των πόλεών σας κάνει κακό στα μάτια του ερυθρόδερμου. Ο θόρυβός σας ταράζει τ' αυτιά μας. Αλλά αυτό μπορεί να συμβαίνει επειδή είμαι ένας αγίριος και δεν καταλαβαίνω... Ξέρουμε τουλάχιστον αυτό: Η γη δεν ανήκει στον άνθρωπο. Ο άνθρωπος ανήκει στη γη. Κι ακόμα πως εμείς δε δημιουργήσαμε τον ιστό της ζωής, αλλά αποτελούμε μόνο μια ίνα μέσα σ' αυτόν. Αν προκαλέσουμε κάποια καταστροφή στον ιστό (της γης) οι συνέπειες θα έρθουν και σε μας τους ίδιους... Μολύνετε το κρεβάτι σας και μια νύχτα θα πάθετε ασφυξία από τα ίδια σας τα απορρίμματα», απάντησε το 1855, ο Σιάτλ, αρχηγός των Ινδιάνων Σκουάμις, στον πρόεδρο των ΗΠΑ, Φραγκλίνο Πιρς, που ζητούσε να αγοράσει τη γη τους.*

Τώρα, τα ευρωπαϊκά κράτη, ιδίως τα χειμαζόμενα από την οικονομική κρίση όπως η Ελλάδα, η Ρουμανία και η Ισπανία, επικαλούνται την αθηναϊκή κοινοπολιτεία που χρηματοδοτήθηκε από τα μεταλλεία αργύρου στο Λαύριο, επικαλούνται το Παγγαίο που τροφοδότησε τη δυναστεία του Φιλίππου και του Αλεξάνδρου, επικαλούνται ακόμα και τη δόξα της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας που βασίστηκε στο χρυσάφι και τον άργυρο απ' τα μεταλλεία της σημερινής Ρουμανίας και Ισπανίας αντίστοιχα, για να προωθήσουν και να νομιμοποιήσουν τη ληστρική δραστηριότητα των μεταλλευτικών εταιρειών στο έδαφός τους. Ταΐζουν τους πολίτες τους με παραμύθια ανάπτυξης, πασπαλίζοντας με χρυσοσκονη την επικείμενη καταστροφή - περιβαλλοντική και κοινωνική.

Το κυνήγι του θησαυρού στη ΒΑ Χαλκιδική- μικρό χρονικό

Η μεταλλευτική δραστηριότητα στην περιοχή της ΒΑ Χαλκιδικής δεν είναι πράγματι πρωτόγνωρη, αν και σε καμία περίπτωση δεν είχε την έκταση και τα χαρακτηριστικά που απειλεί να λάβει σήμερα⁸.

Τα μεταλλεία εμφανίζονται πρώτη φορά κατά την κλασική αρχαιότητα, ενώ αποτελούν τη βασική πηγή χρηματοδότησης της μακεδονικής δυναστείας. Με την κατάκτηση της περιοχής από τους Ρωμαίους η εκμετάλλευση σταματά, για να αρχίσει ξανά επί Βυζαντίου και να εντατικοποιηθεί επί Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, με την παραγωγή ψευδαργύρου και μολύβδου. Από τότε, τα χωριά της περιοχής γίνονται γνωστά ως Μαντεμοχώρια.

Η νεότερη ιστορία των μεταλλείων ξεκινά το 1893, όταν η εκμετάλλευση της περιοχής παραχωρείται στη Γαλλο-Οθωμανική ΑΕ, με έδρα το Παρίσι. Τότε εμφανίζεται για πρώτη φορά η επωνυμία «Μεταλλεία Κασσάνδρας». Το 1920, την Γαλλο-Οθωμανική διαδέχεται η Ανώνυμη Ελληνική Εταιρεία Χημικών Προϊόντων & Λιπασμάτων (ΑΕΕΧΠ&Λ), η οποία χρησιμοποιεί τα μεταλλεία κυρίως για την εξασφάλιση θείου, που είναι πρώτη ύλη για τα λιπάσματα, η χρήση των οποίων άρχισε τότε να διαδίδεται στο πλαίσιο της βιομηχανικής γεωργίας. Το σημερινό Στρατώνι αποτελούσε εκείνη την περίοδο τη σκάλα φόρτωσης του μεταλλεύματος, ενώ με τη μικρασιατική καταστροφή και την εγκατάσταση προσφύγων από ένα μεταλλευτικό χωριό κοντά στον Ελλήσποντο, δημιουργείται και ο πρώτος οικισμός, με πρόχειρα παραπήγματα.

Το 1946, η πλειοψηφία των μετοχών της ΑΕΕΧΠ&Λ περιέρχεται στην ιδιοκτησία του γνωστού και μη εξαιρετέου Μποδοσάκη, ο οποίος επεκτείνει τον μεταλλευτικό κλάδο. Το 1970, κατασκευάζεται στην παραλία του Στρατωνίου εργοστάσιο εμπλουτισμού και ξεκινά η παραγωγή μικτών θειούχων μεταλλευμάτων, ενώ παράλληλα κατασκευάζονται εργατικές κατοικίες. Μέσα σε δύο χρόνια αρχίζει να λειτουργεί και το μεταλλείο της Ολυμπιάδας, όπου ήδη από τη δεκαετία του 1960 έχει εντοπισθεί ένα κοίτασμα μολύβδου, ψευδαργύρου και χρυσού-αργύρου. Ο Μποδοσάκης εκμεταλλεύεται μόνο τον μόλυβδο και τον ψευδάργυρο, τα μέταλλα που χρειάζεται για τη βιομηχανία όπλων του, την ΠΥΡ.ΚΑΛ. Σύντομα

⁸Πλούσια στοιχεία για το ιστορικό της μεταλλευτικής δραστηριότητας και των αγώνων στην περιοχή μπορεί να βρει κανείς στην έκδοση «Ενάντια στα Μεταλλεία Χρυσού» του Ανοικτού Συντονιστικού Θεσσαλονίκης, απ' όπου αντλήθηκαν πολλά στοιχεία και για την εδώ παρουσίαση.

κατασκευάζεται και νέο εργοστάσιο εμπλουτισμού στην Ολυμπιάδα, και τα προϊόντα έρχονται έτοιμα προς φόρτωση στη σκάλα του Στρατωνίου. Η εντατικοποιημένη μεταλλευτική δραστηριότητα εκείνης της Περιόδου είναι που έχει κληροδοτήσει τις ανοιχτές μέχρι σήμερα πληγές στην περιοχή, χάσκουσες καθούζες τοξικών αποβλήτων, στο έλεος του αέρα και της βροχής.

Παρ' όλ' αυτά, η πρώτη φορά που επιχειρείται να εγκατασταθεί σύγχρονη μεταλλουργία χρυσού στη ΒΑ Χαλκιδική ήταν το 1987, μέσω της κρατικής ΜΕΤΒΑ (Μεταλλουργική Βιομηχανία Αιγαίου). Να σημειωθεί πως η μεταλλουργία χρυσού είναι μια διαδικασία πολύ πιο επιβαρυντική για το περιβάλλον απ' όσες έχουν ήδη πραγματοποιηθεί στην περιοχή, καθώς η κύρια μέθοδος για την απόληψη του χρυσού παγκοσμίως- απ' όπου εγκαταλείφθηκαν τα κόσκινα και οι πιατέλες- είναι η κυάνωση, η χρήση δηλαδή του ιδιαίτερου επικίνδυνου κυανιούχου νατρίου. Οι κάτοικοι της Ολυμπιάδας, της Βαρβάρας και του Στρυμονικού, δεν πείθονται από την Περιβαλλοντική Μελέτη, σύμφωνα με την οποία το έργο δε θα έχει καμία επίπτωση στο περιβάλλον. Με δυναμικές κινητοποιήσεις, καταφέρνουν το 1989 να ακυρώσουν στην πράξη την επένδυση, διαλύοντας μάλιστα, μετά από συγκρούσεις με ισχυρές δυνάμεις της αστυνομίας, την εκδήλωση των εγκαινίων του εργοστασίου στην Ολυμπιάδα. Είναι ο πρώτος σταθμός ενός χρονικού μακρόχρονης και πολύμορφης αντίστασης στα μεταλλεία χρυσού στην περιοχή.

Το 1992, η Α.Ε.Ε.Χ.Π.&Λ περιέρχεται σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης εν λειτουργία από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας. Ακολουθούν τρεις διεθνείς πλειοδοτικοί διαγωνισμοί, μέχρι τελικά τα δικαιώματα εκμετάλλευσης των μεταλλείων και όλες οι εγκαταστάσεις να πουληθούν στην Καναδική πολυεθνική TVX GOLD. Συγκεκριμένα, στις 21 Δεκεμβρίου 1995 υπογράφεται η σύμβαση μεταβίβασης των Μεταλλείων Κασσάνδρας στην ελληνική της θυγατρική, TVX HELLAS, για 11 δις δρχ, δηλαδή περίπου 33 εκατ ευρώ, μια μεταβίβαση που στις λεπτομέρειές της είναι σκανδαλώδης σε βάρος του δημοσίου. Πρωταρχικός σκοπός της εταιρείας είναι η εγκατάσταση μεταλλουργίας χρυσού στην περιοχή της Ολυμπιάδας, ενώ από το 1999 ξεκινά την εκμετάλλευση του κοιτάσματος μεικτών θειούχων στις «Μαύρες Πέτρες» κάτω από τη Στρατονίκη.

Η TVX παρ' όλ' αυτά, δε θα καταφέρει να στεριώσει στην περιοχή ούτε και να εγκαταστήσει ποτέ μεταλλείο χρυσού, καθώς βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα δυναμικό κίνημα κατοίκων. Φυλώντας βάρδιες στο περίφημο φυλάκιο της Ολυμπιάδας, το οποίο αποτελεί το κέντρο του αγώνα, με γενικές συνελεύσεις αλλά και με συμπλοκές σώμα με σώμα με την αστυνομία, με καταλήψεις εθνικών δρόμων, με πυρπολήσεις γεωτρήπανων, με ολόκληρες κοινότητες να σέρνονται στα δικαστήρια και κοινοτάρχες να φυλακίζονται, οι κάτοικοι οδηγούν την εταιρεία σε αδιέξοδο. Η προσπάθεια του κράτους τότε να συνδράμει την εταιρεία είναι βέβαια συγκινητική: Κηρύσσει στρατιωτικό νόμο στην περιοχή, με απαγόρευση κυκλοφορίας τα βράδια και απαγόρευση συναθροίσεων - αυτά εν έτει 1997, στην αυγή του πασοκικού εκσυγχρονισμού!

Παρ' όλ' αυτά, η περίοδος της ψεύτικης ευημερίας που διανύει τότε η χώρα, αφήνει το περιθώριο στο Συμβούλιο της Επικρατείας, να σταθμίσει τα αποτελέσματα της «χρυσοφόρας επένδυσης» της TVX. Κρίνοντας ότι θα έχει μεγαλύτερο οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό κόστος απ' ό,τι όφελος, το 2002 το ΣΤΕ ακυρώνει το επενδυτικό σχέδιο της εταιρείας. Ο

αγώνας των κατοίκων δικαιώνεται, ακόμα και δια της νομικής οδού. Το 2003, η TVX κηρύσσει πτώχευση, μαζεύει τα μπογαλάκια της και φεύγει, αφήνοντας πίσω της 472 απολυμένους χωρίς καμία αποζημίωση και περιβαλλοντική ζημία 400 εκατ ευρώ.

Επιβάλλοντας το νόμο της «Ελληνικός Χρυσός»

Αποφασισμένο να παρακάμψει στην ουσία την απόφαση του ΣτΕ, το πολιτικό και οικονομικό σύστημα ξεδιπλώνει τότε αποκάλυπτα το πέπλο ανομίας στη λειτουργία των θεσμών, προκειμένου να προχωρήσει και πάλι στην εγκατάσταση μεταλλουργίας χρυσού στην περιοχή. Να σημειώσουμε πως όλα έγιναν την περίοδο που το «ελληνικό όνειρο» πουλούσε ακόμα, με τους Ολυμπιακούς του 2004 ενόψει, την «ισχυρή Ελλάδα» σε πλήρη ανάπτυξη και την διαπλοκή να εκτελεί αριστοτεχνικούς χειρισμούς.

Τον Δεκέμβριο του 2003, λοιπόν, η TVX κυριολεκτικά ξε-πτωχέει(!), προκειμένου να μεταβιβάσει τα μεταλλεία στο ελληνικό κράτος, για 11.000.000 ευρώ. Φυσικά απαλλάσσεται από το κόστος της περιβαλλοντικής ζημίας που έχει προκαλέσει, αλλά και από την καταβολή αποζημιώσεων στους απολυμένους. Την ίδια ακριβώς ημέρα, στις 12/12/2003, τα μεταλλεία μεταβιβάζονται στην «Ελληνικός Χρυσός», επίσης για 11.000.000 ευρώ. Η καινούρια εταιρεία απαλλάσσεται και αυτή από την υποχρέωση αποκατάστασης οποιασδήποτε περιβαλλοντικής ζημίας που έχει ήδη συντελεστεί, αλλά και από την υποχρέωση πρόσληψης των εργαζομένων που απολύθηκαν, από την προηγούμενη εταιρεία. Τα πάντα τα αναλαμβάνει το γαλαντόμο ελληνικό κράτος.

Σημειωτέον, η «Ελληνικός Χρυσός» έχει ιδρυθεί μόλις τρεις μέρες πριν από την αγοραπωλησία! Διαθέτει το ελάχιστο με βάση το νόμο μετοχικό κεφάλαιο, και μόνο 2 φυσικά πρόσωπα ως μετόχους! Όλως τυχαίως, και οι δύο είναι υψηλόβαθμα στελέχη της κατασκευαστικής ΑΚΤΩΡ, του Μπόμπολα, που όμως ακόμα δεν εμφανίζεται πουθενά επίσημα. Σε αυτή την εταιρεία λοιπόν των ανθρώπων του Μπόμπολα, χωρίς διεθνή ανοικτό διαγωνισμό όπως προβλέπεται, αλλά με απευθείας ανάθεση, δόθηκαν τα Μεταλλεία Κασσάνδρας!

Εμπνευστής και εκτελεστής αυτής της μεταβίβασης, επί κυβέρνησης Σημίτη, είναι ο τότε υφ. Οικονομικών Χρήστος Πάχτας, ο οποίος καθ' όλη τη διάρκεια της πολιτικής του σταδιοδρομίας ενεργεί υπέρ της λειτουργίας των μεταλλείων χρυσού στη ΒΑ Χαλκιδική. Είχε άλλωστε παίξει ρόλο και στη μεταβίβαση στην TVX, από το πόστο του στο Υπ. Βιομηχανίας. Σήμερα, από τη θέση του Δημάρχου του καλλικρατικού δήμου Αριστοτέλη, όπου ανήκουν γεωγραφικά τα ορυχεία, είναι ένας από τους μεγαλύτερους προπαγανδιστές -και εκβιαστές της περιοχής- υπέρ του χρυσωρυχείου.

Όταν τον Ιανουάριο του 2004 ο Πάχτας έφερε τη μεταβίβαση προς κύρωση στη βουλή, παρουσίασε ένα επενδυτικό σχήμα με τη συμμετοχή της ΑΚΤΩΡ και της European Goldfields, μιας μικρής εταιρείας-λαγό στην πραγματικότητα της μεγάλης βιομηχανίας. Όμως, ούτε η ΑΚΤΩΡ ούτε η European Goldfields υπήρχαν ακόμα τυπικά πουθενά, παρά μόνο είχε υπογραφεί

ένα μνημόνιο μεταξύ τους συνεργασίας, εάν και εφόσον το ελληνικό κράτος κύρωνε τη μεταβίβαση - πράγμα που σύντομα έγινε. Δηλαδή, το κράτος λειτούργησε ως ο νταβάς, για να κάνουν άνετα τη δουλειά τους οι ιδιώτες. Μετά από αυτό, με συνεχείς αγοραπωλησίες κεφαλαίου μεταξύ τους, έφτασε τελικά η European Goldfields να κατέχει το 95% της «Ελληνικός Χρυσός» και η ΑΚΤΩΡ το υπόλοιπο 5%, με τον Μπόμπολα εντωμεταξύ να έχει βγάλει κάποιες εκατοντάδες εκατ. ευρώ και να αναλαμβάνει βέβαια αποκλειστικά όλα τα κατασκευαστικά έργα της κοινοπραξίας. Το παιχνίδι ολοκληρώνεται το Φεβρουάριο του 2012, όταν η Eldorado Gold εξαγοράζει ολόκληρο το ποσοστό της European Goldfields, αφού πια έχει καθαρίσει ολοκληρωτικά το πεδίο από την ενοχλητική γραφειοκρατία και τα εκσκαφικά μηχανήματα περιμένουν ν' ανάψουν μηχανές για να βάλουν μπροστά το έργο της καταστροφής.

Ας δούμε κάποιους ακόμα ενδιαφέροντες αριθμούς: 6 μήνες μετά τη μεταβίβαση, η αγοραία αξία των Μεταλλείων Κασσάνδρας, που θυμίζουμε ότι πουλήθηκαν για 11 εκατ ευρώ, κοστολογήθηκε στα 408 εκατ ευρώ, από ανεξάρτητο οίκο αξιολόγησης. Το 2008, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκρινε ότι το ελληνικό κράτος δεν εξασφάλισε κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα συμφέροντά του κατά την αγοραπωλησία, αντίθετα θεωρήθηκε ότι οι χειρισμοί του λειτούργησαν ως παράνομη κρατική ενίσχυση, ύψους 15,3 εκατ ευρώ προς την εταιρεία, ποσό που ζητήθηκε να επιστραφεί συν τους τόκους από την «Ελληνικός Χρυσός» στο ελληνικό δημόσιο. Το δημόσιο όμως προσέφυγε εναντίον αυτής της απόφασης, αρνήθηκε δηλαδή να εισπράξει το πρόστιμο από τον ιδιώτη!

Τέλος, η αξία των μεταλλευμάτων που βρίσκονται στα μεταλλεία Κασσάνδρας, υπολογίζεται σήμερα χρηματιστηριακά περίπου στα 16 δις ευρώ. Καθώς όμως, σύμφωνα με τον μεταλλευτικό κώδικα που ψηφίστηκε επί χούντας και ισχύει μέχρι σήμερα, η εταιρεία που εκμεταλλεύεται τον ορυκτό πλούτο δεν υποχρεούται να αποδώσει στο δημόσιο δικαιώματα επί των εξορυσσόμενων μεταλλευμάτων, το κέρδος του ελληνικού δημοσίου θα είναι κυριολεκτικά ένα ολοστρόγγυλο μηδενικό.

Τα παραπάνω δεν αναφέρονται γιατί ξαφνιάζουν, ή γιατί κατά παρέκβαση έθιξαν τα συμφέροντα του δημοσίου, αλλά αντίθετα γιατί αποκαλύπτουν κατά τον πλέον ξεκάθαρο τρόπο πώς δουλεύει το εξουσιαστικό πλέγμα στον καπιταλισμό- και δη τον ελληνικό καπιταλισμό, μάλιστα την περίοδο που το ελληνικό κράτος προπαγάνδιζε τους εντυπωσιακούς ρυθμούς ανάπτυξής του και προχωρούσε σε νεοφιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις, επικαλούμενο τον εκσυγχρονισμό και τη διαφάνεια.

«Η τάση του ανθρώπου να κυριαρχεί πάνω στη φύση, είναι επακόλουθο της τάσης του ανθρώπου να κυριαρχεί πάνω στον άνθρωπο»

Μ. Μπούκτσιν

«Η νομιμότητα θα εφαρμοστεί και στα μεταλλεία χρυσού της Χαλκιδικής»⁹. Αυτή ήταν η δήλωση του Δένδια, μόλις λίγες μέρες μετά την ανάληψη των καθηκόντων του στο Υπ. Προστασίας του Πολίτη της συγκυβέρνησης, απέναντι στις καταγγελίες για άγρια καταστολή από τα ΜΑΤ, με χρήση και πλαστικών σφαιρών, μιας ακόμη πορείας διαμαρτυρούμενων κατοίκων στο δάσος των Σκουριών. Σύντομα, με ανυπόγραφο σημείωμα, η Καθημερινή επικρότησε την «καίρια αντίδραση» του υπουργού, βαπτίζοντας το κίνημα των κατοίκων της Χαλκιδικής ως «ακροαριστερά τάγματα εφόδου» -σε συνάρτηση με τα ακροδεξιά της ΧΑ-, που «θεωρούν ότι μπορούν να σταματούν μια νόμιμη επένδυση επειδή έτσι τους αρέσει»¹⁰. Η κατασκευή της θεωρίας των δύο άκρων τίθεται σε αυτή την περίπτωση με χαρακτηριστικό τρόπο σε εφαρμογή, για την καταστολή των κοινωνικών ελευθεριών, αφού αποκαλύπτεται πως στη σύγχρονη ολοκληρωτικού τύπου δημοκρατία, οι άνθρωποι δε μπορούν να έχουν τον ελάχιστο λόγο πάνω στην ίδια τους τη ζωή.

Τι κι αν η παραβίαση της νομιμότητας όπως οι ίδιοι την έχουν ορίσει, διέπει κάθε βήμα προς την εγκατάσταση αυτών των μεταλλείων; Στο πλαίσιο του καθεστώτος εκτάκτου ανάγκης που εν καιρώ κρίσης επιχειρείται να εμποδοθεί σε κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής, το κράτος έχει επιστρατεύσει ολόκληρο τον ιδεολογικό και κατασταλτικό του μηχανισμό, προκειμένου να επιβάλλει στο οικονομικό και πολιτικό πεδίο το νόμο του Ελ Ντοράντο¹¹. Ό,τι σχεδιάστηκε την περίοδο που κυριαρχούσε το ψευδές φαντασιακό της ευημερίας, έρχεται τώρα να επιβληθεί ωμά στον καιρό της οικονομικής κρίσης.

Στο πλαίσιο αυτό, μοιάζει χωρίς νόημα η αναμονή της οριστικής απόφασης του ΣτΕ, μετά από προσφυγές των κατοίκων εναντίον του νέου επενδυτικού σχεδίου της «Ελληνικός Χρυσός». Τα περιθώρια έχουν πια στενέψει,

⁹Ραδιόφωνο ΣΚΑΙ, 6/8/2012

¹⁰Αποφασιστικότητα έναντι των άκρων - Καθημερινή 11-09-12 : «Όσα συνέβησαν στη Ραφήνα, αλλά και στη Χαλκιδική, τις τελευταίες ημέρες είναι εξαιρετικά ανησυχητικά. Ακροδεξιά και ακροαριστερά τάγματα εφόδου έχουν αποφασίσει να πάρουν τον νόμο στα χέρια τους και να τον επιβάλουν όπως νομίζουν. Τα απεριγράπτα φαινόμενα βίας δείχνουν πόσο επικίνδυνη έχει καταστεί η μη εφαρμογή του νόμου και της τάξης εδώ και πολλά χρόνια, λόγω της δειλίας και της ανικανότητας πολιτικών που είχαν την ευθύνη γι' αυτό. Τώρα, τα ακροδεξιά τάγματα εφόδου θεωρούν ότι μπορούν να ελέγχουν ποιος είναι νόμιμος μετανάστης και ποιος όχι και τα ακροαριστερά να σταματούν κάθε νόμιμη επένδυση επειδή έτσι τους αρέσει. Το ένα άκρο συμπληρώνει το άλλο, η ανεξέλεγκτη ανομία και δράση μιας μερίδας χούλιγκαν έφερε την αντίδραση μιας άλλης και η χώρα κατακυλάει σε έναν κατήφορο ανεξέλεγκτης βίας. Ο υπουργός Προστασίας του Πολίτη αντέδρασε σωστά και καίρια, αλλά θα χρειασθεί μεγαλύτερη αποφασιστικότητα για να τεθεί ένα τέλος στον καταστροφικό κατήφορο».

¹¹«Η Ελλάδα μπορεί να γίνει Ελ Ντοράντο για τους επενδυτές». Δήλωση του Προέδρου του ΤΑΙΠΕΔ, υπεύθυνου για τις αποκρατικοποιήσεις (Financial Times, 17/9/2011), που συναγωγίζεται τον ευφημισμό του «Ξένιου Δία» ως όνομα της κρατικής επιχείρησης πογκρόμ κατά των μεταναστών <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/b4f6b8e2-fa62-11e1-b775-00144feabdc0.html#axzz2FJOJaKPC>

καθιστώντας αδύνατη μια απόφαση όπως αυτή για την ΤΥΧ. Άλλωστε, μετά και από μια βοηθητική επίσκεψη κλιμακίου της τρόικας, το ΣΤΕ έχει ήδη δώσει σαφές δείγμα γραφής, ότι θα ευθυγραμμιστεί με την πολιτική βούληση της περιόδου. Έτσι, τον Ιούλιο του 2012 εξέδωσε προσωρινό βούλευμα με το οποίο έδωσε στην εταιρεία το πράσινο φως για εκτέλεση εργασιών, μέχρι να εκδώσει την οριστική του απόφαση. Όπως αναφέρει εκεί χαρακτηριστικά: «η υλοποίηση της επένδυσης κρίνεται ιδιαίτερα συμφέρουσα για την εθνική οικονομία». Μάταια λοιπόν ελπίζει σήμερα κανείς στους θεσμούς της καθεστωτικής νομιμότητας. Η προπαγάνδα της ανάπτυξης την εποχή που ο πληθυσμός έρχεται αντιμέτωπος με την προοπτική της γενικευμένης φτώχειας, λειτουργεί ως ο φτηνός εκβιασμός προκειμένου η καπιταλιστική συσσώρευση να συνεχιστεί απρόσκοπτα. Μπροστά σε αυτό, η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος είναι για το σύστημα όχι απλώς ασήμαντη, αλλά ασύμβατη δομικά.

Δυστυχώς, ο εκβιασμός έχει περάσει σε μερίδα των κατοίκων της περιοχής. Το Στρατώνι, το χωριό που οφείλει την ύπαρξή του στη λειτουργία των μεταλλείων, λειτουργεί ως το προπύργιο όσων, κυρίως εργαζομένων στην εταιρεία και των οικογενειών τους, υπερασπίζονται τη συνέχεια της μεταλλευτικής δραστηριότητας της εταιρείας. Η τρέχουσα μεταλλευτική κουλτούρα οδηγεί δυστυχώς στην ταύτιση των εργατών με τα συμφέροντα της «Ελληνικός Χρυσός», και δεν ανακαλεί πχ τους ιστορικούς αγώνες που έδωσαν οι μεταλλωρύχοι το '77 επί Μποδοσάκη, για καλύτερες συνθήκες εργασίας και καλύτερους μισθούς, σε μία από τις μακροβιότερες απεργίες της μεταπολίτευσης. Ίσως να φταίει ότι ο αγώνας αυτός ηττήθηκε, και μάλιστα και εκ των έσω. Παραμερίστηκε ακόμα και η μνήμη των γυναικών, που οι άντρες τους δούλευαν στις στοές, να κυκλοφορούν μαυροφορεμένες στα Μαντεμοχώρια, καθώς η πνευμονοκονίαση, η επαγγελματική ασθένεια των μεταλλωρύχων, θέριζε στην περιοχή, λόγω των άσχημων εργασιακών συνθηκών. Τώρα η ανάπτυξη ταυτίζεται με ένα πρόσκαιρο μεροκάματο κάτω από τη γη, σαν τυφλοπόντικες, και κάποιοι είναι ικανοποιημένοι με αυτό, ακόμα και αν θα σημάνει την καταστροφή του τόπου τους και την υπονόμευση του μέλλοντος των παιδιών τους¹².

Στον αντίποδα, χιλιάδες κάτοικοι που αντιδρούν απλώνουν το κίνημα της αντίστασης στην περιοχή. Άνθρωποι κάθε ηλικίας, που η ζωή τους είναι δεμένη με το βουνό και τη θάλασσα, τολμούν να διεκδικούν το δικαίωμά τους να μην αναπνέουν μεταλλευτική σκόνη, να μην πίνουν δηλητήριο, να μην τρώνε καρκίνο. Απέναντί τους έχουν τα ΜΑΤ του κράτους και την προπαγάνδα των ΜΜΕ, ενώ από την εταιρεία χαρακτηρίζονται ως μειοψηφική μερίδα ψευδοοικολόγων που μπλοκάρουν την ανάπτυξη της περιοχής, στιγματίζονται ως το ανάχωμα στο δημόσιο συμφέρον. Βέβαια,

¹²3/7/2012 Ανακοίνωση ΓΣΕΕ : « Η προστασία του περιβάλλοντος πρέπει και επιβάλλεται να συνδυαστεί με την προστασία της κοινωνίας και των θέσεων εργασίας σήμερα μάλιστα που η ανεργία παίρνει εφιαλτικές διαστάσεις. Η αγωνία για το περιβάλλον είναι αναγκαία και θεμιτή όσο αναγκαία και θεμιτή είναι η διασφάλιση των 700 οικογενειών που εργάζονται και ζουν από τη συγκεκριμένη επιχείρηση, αλλά και η διασφάλιση των συμφερόντων της τοπικής κοινωνίας και οικονομίας. Η Δικαιοσύνη που είναι αρμόδια να απαντήσει, πρέπει να το κάνει σύντομα. Μέχρι τότε όμως δεν μπορεί και δεν πρέπει να στερήσει κανείς τη δουλειά εκατοντάδων εργαζομένων στα μεταλλεία Χαλκιδικής, ούτε την αναπτυξιακή προοπτική του τόπου, ούτε βεβαίως την προσδοκία για συνέχιση της επένδυσης που σχετίζεται με την άμεση δημιουργία 1.300 επιπλέον θέσεων εργασίας στην περιοχή».

σαν να μην είναι κι αυτοί εργαζόμενοι, κανείς δε μίλησε για τις εκατοντάδες δικές τους θέσεις εργασίας, αγροτών, ψαράδων, οικοδόμων, μελισσοκόμων, κτηνοτρόφων, υλοτόμων κλπ που θα καθούν, αν πραγματοποιηθούν τα μεταλλεία, ενώ αποκρύπτεται ότι ο χαρακτηρισμός της περιοχής από το κράτος ως Μεταλλευτικής Ζώνης -που επιχειρείται μάλιστα να επεκταθεί- σημαίνει ότι καμία άλλη δραστηριότητα δε μπορεί να εξελιχθεί ελεύθερα, καθιστώντας έτσι πιο αμείλικτο τον εκβιασμό. Παρ' όλ' αυτά κυρίαρχο παραμένει ότι, σε αντίθεση με τη διάθεση που επιδεικνύουν οι ευέλικτοι καθεστωτικοί θεσμοί, δεν είναι δυνατόν να γίνει αποδεκτό πως οι αξίες σχετικοποιούνται. Κι όπως λένε κάτοικοι της περιοχής, όποιος έχει δει το δάσος των Σκουριών ξέρει, πως κι ένας μόνο να αντιδρούσε, θα είχε δίκιο.

Έτσι, στους 14 συλληφθέντες από τη μεγάλη πορεία της 21ης Οκτωβρίου που δέχτηκε για άλλη μια φορά άγρια καταστολή από τα ΜΑΤ, αποδίδεται η κατηγορία της «στάσης». Πραγματικά, οι κάτοικοι της ΒΑ Χαλκιδικής που αντιδρούν στα μεταλλεία χρυσού της «Ελληνικός Χρυσός», είναι κι αυτοί άνομοι στασιαστές απέναντι στον σύγχρονο ολοκληρωτισμό του κράτους και του κεφαλαίου, που επιχειρεί αυτή τη στιγμή να αλώσει κάθε πτυχή της κοινωνίας, οδηγώντας σε εξαθλίωση, σε περιστολή των ελευθεριών, σε υποταγή σε μια μίζερη ζωή.

Η τρικομματική συγκυβέρνηση μιλά για την πλούσια χώρα μας, με τα πετρέλαια, τους υδρογονάνθρακες, το φυσικό αέριο, τον ήλιο και τον αέρα και θέτει σε πρώτη προτεραιότητα την αξιοποίησή τους. Κάποιοι προσβλέπουν σε αυτό, ελπίζοντας να απαγγιστρωθούν από τη φτώχεια, προσκολλούμενοι σε έναν ακόμα μεγαλο-ιδεατισμό. Άλλοι ανησυχούν για το ξεπούλημα της δημόσιας περιουσίας, μιας και αποδεδειγμένα πχ στην περίπτωση των Μεταλλείων Κασσάνδρας, τα κέρδη του ορυκτού πλούτου θα τα μαζέψουν οι ξένοι.

Όμως η επένδυση αυτή δε θα ήταν ανεκτή ακόμα και αν γινόταν με κέρδος του ελληνικού δημοσίου. Γιατί η προαναγγελία είναι σαφής, ακόμα και απέναντι σε όσους θέλουν να βαυκαλιζονται με τη διαφύλαξη του εθνικού πλούτου, χωρίς ποτέ να καταλάβουν πως οι από πάνω και οι από κάτω δεν έχουν τίποτα κοινό: τίποτα δε θα μείνει όρθιο μπροστά στον οδοστρωτήρα του -νεοφιλελεύθερου ή κρατικού- καπιταλισμού.

Στην "ανάπτυξη" και τη "νομιμότητα" κράτους και κεφαλαίου η αντίσταση και ο αγώνας δεν έχουν θέση. Το δόγμα της "μπδενικής ανοχής" και "σιδηράς πυγμής" επιβάλλεται ήδη στα κεφάλια των καταπιεσμένων, που αγωνίζονται ενάντια στη λεπλασία της φύσης, την υποτίμηση της εργατικής τους δύναμης, ενάντια στην φτώχεια και την εξαθλίωση που επιβάλλει το ντόπιο και πολυεθνικό κεφάλαιο. Το νήμα της συγγής καταστολής στις Σκουριές συνδέεται με τη διάλυση των απεργιών με τα ΜΑΤ (βλ. Ελληνική Χαλυβουργία) και τη σχεδιαζόμενη απαγόρευσή τους, με την επίταξη στους εργαζόμενους στα Μέσα Μεταφοράς και τους ναυτεργάτες, με τις εκκενώσεις και την επίθεση στις καταλήψεις και τα αυτοοργανωμένα εγχειρήματα, με τα μαζικά ανθρωποκυνηγιά του "Ξένιου Δία" και τις δολοφονίες μεταναστών, όπως των Μπαμπακάρ Ενταγιέ και Σαχτζάτ Λουκμάν, από κρατικά και παρακρατικά χέρια, με τις στημένες δίκες και τις εξοντωτικές ποινές σε ειδικά δικαστήρια σε βάρος αγωνιστών, με τα βασανιστήρια από τα ένστολα καθάρματα της ΕΛ. ΑΣ. των 15 της αντιφασιστικής μοτοπορείας και των 4 αναρχικών στο Βελβεντό Κοζάνης.

Το μόνο μέλλον που επιφυλάσσεται για τους κατοίκους της ΒΑ Χαλκιδικής είναι η καταστροφή του περιβάλλοντος και των χωριών τους. Και το πρόβλημα

είναι πως ακριβώς αυτή είναι η μόνη προοπτική που επιφυλάσσει το καπιταλιστικό συνεχές, στερώντας μέσα από τη λεηλασία των φυσικών πόρων κάθε υλική δυνατότητα στις κοινωνίες να οργανωθούν με βάση την ελεύθερη βούλησή τους. Όταν η Χαλκιδική πλημμυρίσει χρυσό και το Αιγαίο πετρέλαιο, τα νησιά γεμίσουν ανεμογεννήτριες και οι κάμποι της Θεσσαλίας με φωτοβολταϊκά, οι άνθρωποι δε θα έχουν ούτε μια σπιθαμή γης και ελευθερίας για να απολαύσουν τα ψίχουλα που θα τους πετούν οι καπιταλιστές.

Η μόνη μας ελπίδα είναι να τολμήσουμε να φανταστούμε τη ζωή μας έξω από το υπάρχον πλαίσιο. Να τολμήσουμε να επαναπροσδιορίσουμε τις ανάγκες μας και τη σχέση μας με τη φύση, πέραν του επεκτατικού και συσσωρευτικού πρίσματος που επιβάλλει ο καπιταλισμός. Να οργανώσουμε οριζόντια τους κοινούς μας αγώνες, είτε είμαστε επιστρατευμένοι εργάτες, άνομοι καταληψίες ή παράνομοι απεργοί. Να τολμήσουμε να ζήσουμε. Και σε αυτή την πορεία, ο αγώνας των κατοίκων της Χαλκιδικής είναι κομβικός. **Είναι αγώνας όλων μας.**

*"Χρυσάφι; Κίτρινο, λαμπερό πολύτιμο χρυσάφι;
Όχι θεοί, τον όρκο μου τόσο επιπόλαια δεν τον έδωσα.*

[...]

*Τόσο απ' αυτό, κάνει το άσπρο μαύρο, τ' άσχημο όμορφο,
Το άδικο σωστό, το χυδαίο ευγενές, το γέρικο νεανικό,
Το δειλό γενναίο! Χα Θεοί! Γιατί αυτό; Τι είν' αυτό, θεοί;
Μα αυτό θα 'χει τη δύναμη ν' απομακρύνει από κοντά σας
ιερωμένους και πιστούς, να πνίξει άντρες γερούς
απότομα τραβώντας το μαξιλάρι κάτω απ' το κεφάλι τους.
Αυτός ο κίτρινος δούλος έχει τη δύναμη
να δένει και να λύνει νόμους,
να ευλογεί καταραμένους, να κάνει τη λέπρα ευπρόσδεκτη,
κλέφτες ν' αρπάζει και να τους δίνει τίτλους τιμής,
σεβάσιμους να του κάνει υπολήψιμους
κι ισότιμους στα έδρανα με γερουσιαστές.
Έχει τη δύναμη να βρίσκει άντρα σε χήρα μαραμμένη*
γυναίκα που τα έμπυια έλκη της θ' αναγούλιαζαν
ολόκληρο νοσοκομείο, τη βαλσαμώνει, την αρωματίζει
και την ξαναφέρνει στην άνοιξη του βίου. Καταραμένη σκόνη,
της ανθρωπότητας άθλια πόρνη, που ενσπείρεις
τη δικόνοια στα έθνη"*

Σαίξπηρ, Τίμων ο Αθηναίος

αλληλεγγύη

στον αγώνα των κατοίκων της χαλκιδικής

